

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:
Egész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy órá 1 „
Egyes szám ára 5 kr.
Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:
Őszür hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.
Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein és Vogler (Neuer Markt 11).
Pesten: Lang Leopold (Erzsébet-tér 9. z.
Nyilttéri cikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás: Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.
Az értékesb cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adatnak vissza.
Kiadó-hivatal: Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS
A
„KELET“
politikai és közgazd. napilap
nyolczadik negyedévi folyamára.
A „KELET“ előfizetési ára:
Okt.—decz. 3 frt.
Egy órá 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.
Az előfizetés pénzek, legczélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.
Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztelteplédánnyal szolgálunk.
A „KELET“ kiadóhivatala.

Ismét a szászok.
× Az ur meg áldott bennünket azon kel-
lemetlen helyzettel, hogy az egy Magyarorszá-
nak több országgyűlése is van. A szászok pél-
dával képviselőket választanak az országházba or-
szágos ügyeket igazítani és képviselőket az
egyetembe ugyancsak országos ügyeket igazi-
tani. A hongyülés hoz helyhatósági törvényt,
ugyanazt teszik a szászok is. De miért is fá-
rad a hongyülés, ha van ki dolgozzon érte?
No de minden tréfának van komoly olda-
la is, és ez a szász országgyűlési tréfa meg-
lehetősen komoly. Valóban elkomorulok, ha el-
gondolom, mikor lesz, midőn egygyé forr a mos-
toha idők által elszakított több ország-darab,
midőn leomlanak a nemzetiségi válaszfalak s
kik most egy hazában külön érdekeket haj-
hásznak, a közös hon egyenlő fainak tekintik
magukat. Mikor lesz és lesz-e valaha? nem tu-
dom. A tapasztalat, annyit látok, megdöbbsentő
gyengén támogatja e reményt.
Önkormányzattal bíró országban nem ál-
lanak elég jól az ügyek, ha az alkotmány alap-
ja a népség többsége nem pártolja a fenálló,
talán külsőleg megerősödött viszonyokat. Mig
egy nemzetben vannak pártok, nincs mit fél-
nünk a bukástól; józan nemzetnél bármelyik
is kerekedjen felül, a haza nem veszít, mert
egy marad az akarat: a nemzet lételének fen-
tartása. Ott azonban, hol a lakosság többsége

nem akarja a meglevő viszonyokat, de önma-
gával nem ért egyet, hogy helyébe, mit kíván,
hol van többség a fennálló ellenzésében, de
csak kisebbségekkel találkozunk a helyébe áll-
tandónak pártolásában, ott ha érvényesíti ma-
gát a többség akarata, veszély fenyegeti az
országot.
Ezért szomorodok el, ha a szászfajta nem-
zetiiségi mozgalmakat, nem apadóban, hanem
terjedőben látom. Hiszem, hogy ha mi magya-
rok csak magunkra vagyunk, Anglia wigh és
tory pártjainak egészséges küzdelmét éljük le,
de ha terjedőben vannak azok a törekvések,
melyek egy magyar pártba sem olvadnak be
s még maguk sem képeznek egy egészet, ag-
godalmat kelt bennem a jövő, melyben másként
a jelen után erős reményem.
Meggyőződésem, hogy ha némi differentiák
maradnak is fenn, de ha a békét, eleinte némi
áldozatok árán is meghonosítjuk, magunk és
hazánk nemzetiségei közt, a legáldásosabb ter-
més magvait vetjük el. A béke lesimítja a még
fennálló ellentéteket, s egy nemzetnével e
hon lakosságait, az ellenségeskedés azonban el-
mérgecsítve a meglevőket, hozzájuk új ellen-
téteket terem.
A szászok azonban fájdalom, mindinkább
ép a béke útját zárják el.
Tudvalevő dolog, hogy a kormány felhi-
vására 1871. a szász egyetem a Királyföld
helyhatósági rendezésére nézve javaslatot ter-
jesztett fel; e javaslatot az ifju szászok alkották,
oly szellemben, hogy azt az országgyűlés a hon-
kára nélkül magáévá teheti. Most a hon-
gyűlés ennek alapján a Királyföldet rendezte
volna, és ez volt a béke útja.
1871 óta azonban telik az idő, a szász
pártok hirtelenében Medgyesen összeülnek;
most összeülnek egyetemi gyűlésre, megbá-
nják mit tavaly tettek s a napokban bizottságot kül-
döttek ki, hogy a helyhatósági szervezetre néz-
ve javaslatot terjesszen az egyetem elé. Ez az
ellenségeskedés útja.
A 71-iki municipalis javaslatot az ifju
szászok alkották, kik helyébe mást kívánnak,
amazt most is rosznak tartják: az ó-szászok; a
jelenben ülésező egyetem elhatározza a helyha-
tósági reform megalkotását, s e tette tisztán ta-
nusítja, hogy az ó szászok, mint már sokszor
mondottuk, legyűrték az ifju szászokat. A szász
föld tehát a medgyesi fusió kegyelméből ó-szász-
szá változott s hogy az ó-szászok semmit sem
változtak, azt csak azon körülmény is tanu-
sítja, hogy most, midőn a kormány egy szó-

val sem hívta fel őket, midőn a mult felhi-
vásra már felelték, midőn az országgyűlés ép
a Királyföld rendezését akarja tárgyalni, „a
szász nemzeti egyetem az 1868-iki XLIII.
törvényezikk folytán, köteleméből és jogából ki-
folyólag a szász község és kerületi reform tár-
gyában bizottságot küldött ki a javaslatlételre.“
Nem keresve keresett ellentét ez az or-
szággyűléssel? A miniszterium már terjeszti be
az országgyűlésre a szászok meghallgatásával
alkotott törvényjavaslatát és a szászok most
kezdik újra tárgyalni, mit a miniszteriumnak
meg kellett hallgatni. A ezélat e tettben ket-
tő: egyszer, hogy valami módon ráfogják a
kormányra, hogy nem hallgatta meg igazában
a szászokat, s másodsor, hogy ellentétbe ál-
lítsák az egyetemi javaslatot a leendő ország-
gyűlési törvénnyel és így legyen alapjuk a
további ellenségeskedésre.
Az ily emberek becsapják előttünk a bé-
kés egyetértés kapuját; maguknak tulajdonít-
sák, ha zajjal zörgetünk rajta.
— Országgyűlés. November 26-án a fővá-
rosok rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása
végre megkezdett. Általános vita nem volt, hanem
a ház a központi előadó bevezető szavai, a belügy-
miniszter nyilatkozata s Tisza Kálmán rövid kijelen-
tése után, melyben a baloldal álláspontját jelezte a
törvényjavaslatl szemben, azonnal részletes tár-
gyalásához fogott. Vitára csupán a főváros hatósága
alól kivett személyek és nagyon meghatározása, az
adóbehajtás költségei és a rendőrség ügye szolgálta-
tott okot. Kár mánnak az árvaszék szervezésé-
ről szóló módosítványa egyszerűen elvett etett. Stei-
ger Gy. módosítványai felett, melyek az udvar lak-
helyére és a katonai csálokra használt épületekre vo-
natkozó rendőri hatóság gyakorlását szabályozzák,
rövid vita fejlődött ki, azok elcséjt a ház elvetet-
te, másodikik azonban elfogadta. Különösen élénk
volt a vita Pestvárosának adóbehajtási költségei és
a rendőrségi ügy felett. A harmadik osztály határo-
zati javaslatát, mely a fővárost az adóbehajtási költ-
ségek terhéől kívánja felmenteni, pártolták M á t-
tyus, Steiger, és Tavaszy míg ellene szoltak
a belügyminiszter, Paczolat, Éder és H o-
rá n s z k y A külvárményment a ház felvetette.
Hosszadalmas vitát idézett elő végre a rendőrség
szervezetének kérdése. A baloldaltól számosan az
állami rendőrség ellen szoltak fel: mások el akarták
halasztani a kérdés eldöntését addig, míg a rendőri-
bíráskodásról szóló törvényjavaslat előterjesztetik. A
jobboldal szónokai közül különösen Steiger Gyula
védte sikeresen a központi bizottság szövegezését,
Hulda különösképpen már a megszólításnál
mélyen elpirult s zavartan hajtá meg magát az öt
nemán, de tiszteletteljesen köszöntő tisztt előtt. Nagy-
atya — ki nek ez figyelmét merőben kikerülte — a
fiatal tiszttet is jószívű kedélyes modorával fogadta;
Hulda anyja rögtön kávét rendelt az urak számá-
ra is s alig 20 percz múlva oly jóízűen beszélget-
ve s csevegvé ültek a nagy kerek asztal körül, mintha
évek óta jó ismerősök lettek volna s nem csak most
találkoznakak először.
Alfréd boldogságban uszott. Hulda ugyan előbb
egy kissé elfogult volt, de az is csakhamar el-
enyészett.
S midőn Kurt az öreg vadásznak elbeszélte,
mikor és hogyan találkozott közelebről Alfréd ba-
ráttal s a trétás modorban előadta, miképpen segíté
őt elő a szarvasvadászatban, az öreg ur majd meg-
pukkadtt nevetésben s már ez által is vidor, feszte-
lenné vált a társalgás. Az idő oly gyorsan is eltel-
t, hogy hat óra lett, mielőtt távozásra gondoltak vol-
na s Alfréd élénk beszégetésbe merült Huldával
kinek néhány Ludvigsrodából hozott fényképet mu-
togatott.
(Folyt. köv.)

mely nagy többséggel el is fogadtatott. A törvény-
javaslat tárgyalása a II. fejezetig haladt, mely a bi-
zottság alakításáról intézkedik.
— Lónyay Menyhért gróf Temesvárról a
következő táviratot kapta: Az országgyűlés folyó hó
18-iki ülésében előfordult szomorító eset öletéből
kiindulva, látta magát e szab. kir. város bizottsága
mai napon tartott közgyűlésében nagyméltóságod
és az összes magyar királyi miniszterium iránti
változatlan bizalmának jegyzőkönyvi kifejezést adni
és azt nagyméltóságodnak, valamint a nagyméltósá-
gu m. kir. minisztertanácsnak táviratilag tudomásá-
ra juttatni. Midőn erről nagyméltóságodat értesíte-
nök, esedezünk, miszerint ebbeli határozatunkról a
nmlgu m. kir. minisztertanácsot tudósítani méltóz-
tassék. Kelt Temesvár szab. kir. város részéről 1872.
évi november 24-én tartott közgyűléséből.
— Az „Ellenőr“ a Deákpárt jóakarójaként
praesentálja magát, utóbbi számában így írván: „A
kormányválságot nem tartják többé kikerülhetőnek
a Deákpárt vezérolelei sem, sőt megérkezettnek jel-
zik az eddigi Tamások is. Senki sem állítja immár,
hogy az eddigi kabinet tartható legyen; a kérdés
csak az, hogy ki alkossa az újat? Sok név em-
littetik, de egyikre nézve sincs meg azon határozott-
ság, mely által a jelöltség egyértelmű lehetne
a kinevezéssel. Egy hír szerint azonban — mely fel-
merült a vatott egyének körében is, és tartja
magát meglehetősen — nem egy végleges, hanem
csak transzitionális jelentőségű miniszteri-
umra is lehet kilátás. Nem tudjuk ugyan, hogy kik
vállalkoznának az utengyetés szerepére, de nem
mellőzhetjük ezen nézet feljegyzését is. Egyébiránt
saját véleményünket sem hallgatjuk el. Szerintünk a
jobboldalnak nem oly kabinetet kell csinálni, mely
csak ájt jára t ul szolgáljon rövid időn egy másik-
nak, hanem csinálni kell egy szolid kabinetet,
mely erős legyen pártjának támogatása, saját tehet-
ségeknek lelkiismeretes terékenysége s az ellenkező
elvű pártok részéről is megnyerhető becsültetés ál-
tal. A Deákpárt elég erővel rendelkezik egy ilyen
kabinet alakítására; s hogy ez neki sikerüljön, azt
őszintén óhajtjuk, mert hazánk anyagi zűrzavarának
és lelkiüeti háborgásának megszüntetését tartjuk a
legsürgetőbb feladatnak.“ Tempora mutantur...

A
„KELET“ TÁRCZÁJA.
A nővérek.
Beszély.
rtá: Gersticker Frigyes.
III.
A látogatás.
(Folytatás.)
Az étkezést bevégezték; ez után rendesen
megtartá az öreg fő-erdős karszékében rövid só-
táját s ekkor az egész kis család együtt költé el a
fekete kávét, mellette megszokott pipa dohányját
szívá ki az öreg ur.
Ez nála már szokássá vált, s azért nagyon
ritkán s ekkor sem jó szívvél, fogadé el az ebédre hi-
vást, mivel ez kivette volna őt megszokott kényel-
méből.
A kiterjesztett „Kölni lappal“ maga előtt olvas-
gatott belőle, miközben Hulda csevegését sem hagyá
figyelem nélkül, ki nyájas hangján; még most sem
szűnt meg „uti elményeit“ beszélgetni, — midőn
a legény belépett s egy látogató-jegyet nyújtott át;
Két ur kívánja tiszteletét tenni a fővadász-
mester urnál, jelenté.
Az öreg ur kedvetlenül vevé kezébe a jegyet
— szerette volna, hogy ne háborgassák — de alig
pillantott rá, felegyenesedék székében s élénken
kérdé:
— Öreg ur az, ki e jegyet béküldé?
— Nem uram, eg

— Akkor talán fia, mondá örömmel az öreg
ur; — Csak bé, csak bé; ne üljön soká az előszobában.
Képzeld csak Paula — mondá menyéhez, Hulda
anyjához fordulva — Sternbach Kurt van itt. Em-
lékszel még régi barátomra Sternbachra, ki darab-
ideig nálunk is lakott volt? Teringettél! de örülök,
hogy róla hirt hallhatok újból.
Nem volt ideje többet mondani, mert e perc-
ben kinyílt az ajtó s Kurt, kit Alfréd félenken
követett, belépett a barátságos kis terembe. A házi
ur mindkét kezét feléjük nyújtva, örömmel jött
előbbük.
— Fia ön az én régi barátom Kurtnak, Stern-
bach fő-erdősnek?
— Ki önt általam szívesen üdvözölteti, tisz-
telt uram.
— Ugy újból és újból örömmel ödvözlöm önt,
kedves fiatal barátom, mondá hévvel a fővadászmes-
ter, mi közbe minden czeremonia nélkül karjaiba
szorítá s erőteljes csókot nyomott arcára. Imé Pau-
la, — szólá menyéhez — itt van fia az én legjobb
és legkedvesebb barátomnak, kit csak valaha ismer-
tem, ámbár évtizedek óta nem láttuk egymást, ez itt
unokám Hulda édes Kurt — bocsásson meg, kérem,
hogy csak röviden „Kurtuak“ nevezem, de így ked-
vesebb. Hulda nővére Paula, — édes Kurt — ma
éppen nincs itthon.
Kurt nyájasan fogadta a bemutatásokat.
— Kedves kisasszony, mondá ezután, ugy
hiszem, sőt bizonyos vagyok benne, hogy nem rég
Ludvigsrodába volt szerecsém találkozni kegyeddél,
nem is gyanítva ki voltál, és ime barátom, Ber-
sting Alfréd, hasonlóan oly szerencsés volt ke-
gyeddél megismerkedhetni ugyanott. Szabad-e őt
önnök bemutatni, kedves fővadászmester ur?

Shakspere-tanulmányok.
Egressy Ákostól.
„Opinionum commenta delect dies,
natura judiciale confirmat.“
I.
Hamlet.
(Folytatás.)
A szellem közbejöttével Hamlet rögtön arra
eszmél, hogy esküdtött buszuállása végrehajtásától

épen akkor volt legtávolabb, midőn szóbeli kifeje-
zéssel akarta véghezvinni azt, mihez erős, határozott
cselekedet volt vala szükséges; s ezért örváddaltel-
jes, bánatos hangon mondja a szellemnek:
„Dorgálni jöss-e késkedő fiad?
Ki mulni hágy időt és szenvedélyt,
S nem hajtja végre rettentő parancsod?
ekként a szellem megjelenése leginkább a Hamlet
exaltációjában ébredt öncsalódást érzékíti meg.
Hamlet, a ki mogondolva és kiszá-
mitva akar az igazságnak mintegy isteni bíró
ként, elégtételt szolgáltatni: Polonius véletlen
megölésében, épen ama szándoka kigunnyolá-
sát látja a sors részéről, mely őt, minden elmél-
kedése daczára, mint tette nem született
embert, ez elhamarkodott lépése által törbe ejtven,
céljától még messzebb veti.
A véletlen hatalmának fölisme-
réséből származott kényszerűség juttatja Ham-
letet a resignálásra, hogy magát ezentul sa-
ját sorsának engedje át, mely elől minden fon-
tolgatása, minden küzdése daczára sem menekülhet.
A gondolatok e mesteri tragoediája itt éri el
azon magaslatot, melyre Shakspere em berét csak
azért emelé, hogy míg őt egyfelől legfensőbb b
világában láthatja, másfelől: annál biztosabban
rámutathasson azon lejtőre, mely földi eredetéhez
visszavezeti.
Minél inkább meggyőződünk arról, hogy Shaks-
pere mily egyszerű és természetes esz-
közökkel idéz olykor a legnagyobb hatást elő: annál-
inkább tartózkodunk kell költői előadásban az oko-
kat mesterként nton, s a természetből
távolesó kutfőkben keresni. Ezért Hamlet azon
beszédében is, melyben a két testvért, atyját és Clau-

zéptanodánál tartassanak érettségi vizsgálatok s mindenik tanoda nyolcz osztályra osztassék föl, a mely határozatban azon nézet volt tulnyomó, hogy a reál-tanodákban tanított modern nyelvekkel foglalkozás teljesen ugyanazon eredményt hozza létre, mint a gymnasisták klasszikus nyelvekkel foglalkozása, úgy hogy ennél fogva semmi sem gátolhatja, hogy a reál-tanodát végzett növendékek az egyetemre is felvétessenek. Általában a közoktatásügyi tanács igyekezett mindkét tanodára vonatkozó szabályokat lehetőleg analoggá tenni. A gymnasiumra előkészület két évről egyre változtatták, az egyes osztályokba bevehető tanulók számát 60-ról 50-re, az oktatási órák minimumát 22-ről 26-ra, maximumát 28-ról 30-ra változtatták. A törvényjavaslatban megkövetelt mintaműhelyeket, melyek a reál-tanodákkal lettek volna összekapcsolva, fölöslegesnek mondották ki, mivel az ily szaktanodák nem függnek össze organice a közép-tanodák jellegével. A nem állami intézetekre vonatkozó részben is lehetőleg igyekeztek az államiakkal analog szabályokat hozni létre. A közép-tanodái tanfelügyelőkre nézve kimondatott, hogy minden intézetnek egy inkább humanistikussal, s egy inkább realistikussal alapozott felügyelője legyen, s egy ilyen hatásköréhez ne 20, mint a tervezet akarja, hanem csak 15 tanoda tartozzék. A reál-tanodák tantervének kidolgozását egy albizottságra bízták. — Ugyanezen trv. javaslatot f. hó 27-én fogják a polytechnikai és gymnasialis osztályok közösen megvitatni.

A becsület.

I.

(M. A.) Igen közel fekvő, államéletünk szentélyének, a parlamentnek méltóságát alapjában meg támadó esemény irányozta figyelmünket a hirneves swcheiz-i criminálistának, Osenbrüggennek egy épen most megjelent, a soraink fölé irt eszmével foglalkozó munkájára.*) Azon nagy igazságok, közöl, melyeket gazdag bővségben s a külalak megkapó szépségében tárnak fel előttünk Shakespeare művei, tartozik Othellonak e mondása is: „A jó név férfunál úgy, mint nőnél legsajátabb ék-szere a léleknek (the immediate jewel of their souls); ki erszényemet lopja el, hiábavalóságtól fosztott meg, mely enyém volt, ővé lett, s ezeknek vala rabszolgája; de ki jó nevémtől foszt meg, azt ragadta el tőlem, mi őt nem gazdagítja, de engem a koldus szegénységére juttat.” Hasonlóképen nevez egy szellemudus jogtudós a becsületet a személyiség quintessenciájának.

A nemzetek egyéni jelleme s művelődési foka különbözőleg folytak be a becsület fogalmának megállapításába s a becsületsértések elintézésére. A rómaiak a becsületet állampolgári tulajdonságnak tekintették; a germanoknál annak alanya nem az állampolgár, mint olyan, hanem az egyén volt, de csak összeköttetésében a hasonlóak társaságával, a becsület e szerint „a mocskotalanságra alapított egyéni erkölcsi értéknek a társak véleményéből ki folyó fölemelt öntudata” lévén.**) Innen származott a becsületnek osztály szerinti megállítása, de a mely mégis minden egyének kötelességévé tette a mocskotalansága fölötti éber őrködést; s az őrködés a becsület-párban annak nyilvánulásához

*) Die Ehre im Spiegel der Zeit, Von Ed. Osenbrüggen, Berlin. 1872.
**) Köstlin: Die Ehrverletzung nach deutschem Rechte (Zeitschr. für deutsches Recht XV. 176.

diust, egymással oly élnöken összehasonlítják, nem szükséges, hogy képezték egészben azok az erkölcsi követelmények, melyek a képmásoló szavait épen azok festményeiről olvassa, mint régebben — állítólag — Garrick, Wolf, s mások tervék, kik e célból okvetlenül szükségesnek tartották, hogy a két testvér életnagyságu képeit a királyné szobáiba alkalmazzák, sőt még a reájuk-eszmélés eredetét is azok látásából származottnak állíták. A mennyire ellenkezik e korlátozott, pedans felfogás a költő intenciójával. szintoly prozaivá teszi azon fenséges illusiót, melyet Hamlet a közönségben épen az által kelt, hogy fölmagasztosult képzeletében atya szellemének alakját a legelevenebb s minden festésnél magasztosabb kifejezésekben élénkíti meg.

A két testvér régóta él Hamlet szívében lelkében, kitörülhetlenül; s ama legfensőbb hangulata ad azoknak szint, alakot, életet erős és dús phantáziájával. Mindkét életnagyságu kép ott lehet ugyan a királyné szobájában; de elég, ha Hamletnél atyjának, s a királynénál Claudiusnak miniatúr-képe van, melyek inkább e célzattal, mint festésének eszközeül szolgálnak, miként ezt Schröder és Egresy Gábor felfogásai is bizonyítják.

Mint említém: a Polonius megöletése inkább véletlen eset, mint határozott cselekedet lévén, Hamlet abban a mindinkább reánehézülő balsors erejét, legyőzhetlenségét látja, mi által kedélyállapota döntő változást szenved: resignál, egészen a sorsra bizza magát, s ezzel veszi kezdetét jellemének tragikai bukása, mely gyorsabb s változatosabb mint emelkedése volt.

vezeteti, hogy a becsület na gyobb kincs az életnél, s hogy ez nélküle egészen értéktelen.

A republicanus rómaiaknál nem létezett a becsületnek ily osztályhoz kötött alakja, mert maga a római társadalom sem ismert osztályokat. Ez egyszerű tétel: „Civis Romanus sum!?” mindent magában foglalt, mi az egyén becsületát s viszonyát a magasb összeséghez kifejezheté. Ellenben a közép-kor a rendi osztályozással kasztszerű válaszfalakat állított fel; a magasbb ranggal a becsületnek is fokozottabb mértéke volt összekötve, míg alsóbb társadalmi állás mellett a becsület fogalmának is csak halvány árnyéka maradt meg. Ezért van a közönséges és városi jogforrásokban oly kevés említés a becsületről s becsületsértésekről; ez okozta azt is, hogy a magasbb rangual létező vagy vélt becsületsértés esetében lovagi önségély útján a törvényes rendet mellőzhették.)*

Egy XV-ik századbeli jogszabály szerint, ki a becsülete elleni támadást egy évig s egy napig magán hagyja száradni, önmagát bélyegezte meg, elveszti nyilvános állását a tanácsban vagy törvényszéknél s becsületsértéssé válik.**) E szigor kifejezését adja a becsület régi fogalmának, mely néből — p. Közép-Schweiz-ban — még jelenleg is érvényesíteni képes magát.

A régibb idők plasticai formákat kedvelő s erősen érzékiesítő szellemének kifolyásai a számtalan — olykor nagyon is különös — becsületbüntetéseknek s a bűnös cselekmények becsületbeli következményeinek minimumra leszállításában követ el tulságokat. Ezen irány is összeköttetésben áll a büntető törvényhozás azon tendenciájával, hogy minél alacsonyabb büntetéstételek állapíttassanak meg. Csak-hogy az ily büntető törvényhozás végpontján oda juthatnánk, hogy el kellene enyésznie a nézetnek, mely szerint a csalás, hamisítás vagy lopás becsületen cselekmények.

A bűnös cselekményeknek a szándék becsület-sége szerinti osztályozása, mely az egyetemes német büntető törvénykönyvben még csak mellékesen jelent meg, az újabb büntető törvényhozások által ismét nagyobb figyelemben részesítettik.**) Nyomatékosan jelenik meg ezen osztályozás az 1867-i osztrák büntető törvénykönyvi javaslatban, melyet az újabb német büntető törvény is követett, mellőzván a porosz b. perrendt. azon intézkedést, mely minden börtön büntetéssel a polgári becsület elvesztését kapcsolta össze, s a bíró belátására bízván, hogy az előtte fekvő konkrét esetekben vizsgálja meg és döntse el: vajjon a bűnös cselekmény olyan-e, hogy fel kell tenni annak becsületen indokokból származását, s ennek folytán a tettes személyén becsületen büntetéssel kell azt megtorolni. Hasonló utat követ a legújabb — 1871-i zürichi — büntető törvény, mely szerint a becsületbeli jogoktól való megfosztás esetében a bírónak mindig lényegesen tekintetbe kell venni a cselekmény indokait, s azt is, hogy a bűnös javulására a körülmények nem nyújtanak-e valószínűséget. A becsületbeli jogoktól megfosztás-e törvény-szerint — egy évnél hosszabb ideig csak oly büntetéknel — a rablás, csalás, lopás, — igazolható, melyek becsületen, aljas indokokból eredtek.

A becsületes vagy becsületen szándék erkölcsi momentumának e méltánylása tagadhatlanul akadályozólag hathat a bűnös cselekmény jogi oldalának

*) Hülsechner: System des preussischen Strafrechtes. II. 212.
**) Grimm: Weisthümer. IV. 338.
*) Wahlberg: Die Ehrenfolgen der stragerichtlichen Verurtheilung. Wien. 1864.

A negyedik felvonásban ily resignatióval teljes lemondással, mintegy a „souffrir, les indulgences sans murmure“ bölcsességével látjuk őt, méginkább színtelt örülltségbe rejtőző, balsorsa feletti gúnyos humorral állani a királlyal szemben, kit most már egészen ignorál. s kinek a Polonius föléi kérdezgetéseire adott indirect feleleteiben már az ember sem miségének s egy mindent intéző lénynek érzete nyilvánul. S midőn az éleseszű király elővigyázatból őt Angliába küldi: annak gonosz szándékát azonnal fölismerve, vallásos érzelmeitől áthatottan mondja:

„Látok egy cherubot, — stb.
Csupán a gondviselésben való megnyugvás, s a föllükkedéstől vallásos érzelmek következtében enged Hamlet ellenmondás nélkül a király parancsának, s indul, magát a sorsra bizza, Angliába.

Rosenkranz és Guildenstern kíséretében találkozik Hamlet utközben a Dánia térségén átvonuló Fortinbras hadával. E találkozás Hamletben újabb reflexiókra ad alkalmat, s tetterejének utolsó csilámaival ismét föllükkel az éltüket pusztadics vágyért áldozó harcefiak láttára, — megegyezzen átmegegyezéseinek minden gondolatán míg azon utolsó fellobbanásával:

„Óh, vért kívánj
Hát gondolat! vagy értéked silány“
resignatiója alatt saját erkölcsi gyávaságát pillantja meg, s magát méginkább a sorsra bizza, — mely őt további útján kísérő hálójából csakugyan ki is szabadítja, s Dániába visszahozza. Egyetlen eset Shakespeares összes tragoediáiban, hol a elősegítésére a „véletlent“ használja.

(Folyt. köv.)

helyes megítélésére. „Sokan kívánják — mondja az 1870: baseli büntető törvényhez csatolt jelentés,*) hogy u. n. becsület büntetések ne kötéssenek valamely büntetés nemhez, hanem a bíró mondhasa ki azokat akkor, ha valamely cselekmény becsületen bizonyul; de e felfogás helytelen, mert a bíró előtt a cselekmény jogi jellemének kell döntőnek lenni; neki nem szabad erkölcsbírónak lenni, s tisztán benső okok mérlegelésére köteleztetni, a mely kötelességnek nehezen tehetne eleget.“ Mindezeknek dacára a fennebb jelzett irány valódi haladást jelez a büntető törvényhozás terén. Igaz ugyan, hogy csak akkor szabad azt követni, ha a megítélendő cselekmény jogi momentumai nem szenved általa mellőztetést; de az is bizonyos, hogy valamely cselekmény fölött ítélet feltételeit egyaránt kell keresni annak külső és belső mozzanataiban. Másként könnyen előállhatna az, hogy p. az esküdtek, mint a nép erkölcsi érzületének kifejezői, csak az erkölcsi tartalmat vennék fontolóra, s ellentétes állást foglalnának el a kizárólag külső, jogi momentumok után ítélő bíróval szemben.

Néhány szó

a belvárosi szülőkhez.

A ki számba veszi azon közhasznú nevelés-oktatási humanistikai intézeteket, melyeknek Kolozsvár város lakossága a legutóbbi néhány év alatt léte adott, az nem tagadhatja, hogy városunk a haladás terén lépést tart a haza nagyobb városaival, sőt némelyikét egyben másban meg is előzte.

Hogy csupán nevelés oktatási intézeteinket említsem; vannak virágzó elemi tanodáink, több cél-szerű nőnevelőink, polgári tanodáink, van e városban tanító- s tanítónő képző, három gymnasium; tornacsarnokunk e napokban nyitattik meg s végre büszkén tekintünk a kolozsvári egyetemre, melynek létesítése által Kolozsvár a tudomány szempontjából hazánkban a második helyet foglalja el.

A kolozsvári szülők tehát örömmel gondolhatnak kedvező helyzetükre, mely lehetővé teszi, hogy gyermekeiket itt helyben, a szülői őrszemek által kísérve, kevés költséggel részesíthessék az elemi oktatástól kezdve egész az egyetemi tanfolyam végéig mindazon szellemi kincsekben, melyekhez sokan csak nagy anyagi áldozatokkal juthatnak.

És éppen e kedvező körülménynek kell a szülők figyelmét felébredtetni azon törekvés iránt, hogy gyermekeiknek minden irányban helyes nevelést nyújtsanak. De vajon meg van-e már e célra minden kellék, vajjon nincs e tekintetben semmi hiány? Az, a ki figyelembe veszi, hogy az egyetemre a közép-tanoda, erre meg az elemi tanoda készít elő, az, ha tovább kéri, hogy hát az elemi oktatásra nem kell-e a gyermekeket előkészíteni? reá jön arra a hiánynak, mely városunkban még pótolandó. Ugyanis észreveendő, hogy nincsenek elegendő számban olyan intézeteink, melyekben a nevelés alapfoka gyakoroltatnék, azaz nincsenek elegendő számú kisdóvó gyermek kertek ink. Igaz, nem kell pirulnunk a miatt, hogy ily intézetek egyáltalán hiányosak városunkban, de midőn a már létezők létesítése által tanuságát adtuk annak, hogy ezen intézetek becsét fölsmerjük, nem szabad késnünk azon irányban is tevékenységet kifejtetni, hogy ezen intézetekből ne csupán mutatványkép legyen városunkban egy-kettő, hanem legyen annyi, a mennyire valóban szükséges van.

Természetesen, egyszerre nem lehet 8 — 10 kisdóvó gyermek kertet létesíteni, de azt sem lehet továbbra is közönyösen veni, hogy a belvárosban, városunk legnagyobb, s legnépesebb részében egyetlen ily intézet sem létezik s a belvárosban lakó szülők nem részesíthetik gyermekeiket a helyes irányú köz- alapnevelés azon áldásaiban, melyben két külváros lakóinak gyermekei már rég részesülnek.

Óhajtandó, hogy e lényeges hiány mielőbbi pótlásáról ne csak gondolkodjunk, hanem ez irányban tevékenységet is fejtenénk ki a belvárosi művelt szülők s általában mindazok, kik a nevelésügy előmozdításán buzgólnak Kolozsvárnak, ha kultur hivatását betölteni óhajtja, ez irányban is jó példával kell előjárnia. Nem szabad bevárunk, hogy a valószínűleg nem sokára megalkotandó törvény által készíte létesítsünk a nevelés alapfokának gyakorlására szolgáló intézeteket, hanem mindennek előtt a belvárosban egy rintaszertüleg berendezett, minden igényeknek megfelelő kisdóvó gyermek kert s előkészítő iskola létesítése által kell e részben is megmutatnunk, hogy nálunk a nevelésügy előmozdítását célzó buzgalmat nem üres szavak által szokták kifejezni.

Azoknak, kik tán még ma is azon balfogalmat táplálják, hogy a kérdéses intézetek csak is a szegény cörsz szülők gyermekei számára valók — legyen szabad megjegyezni, hogy a Fröbelféle gyermek kertek lényegileg különböznek az ismeretes kisdóvóaktól. A ki egy ily intézetben megfordult, az kétségkívül meggyőződött arról, hogy ezen intézetekben nem csak a megóvás gyakoroltatik, hanem olyan nevelés nyújtatik, minővel teljesen egyenértékű a család semmi esetben sem nyújthat. Nagyon kevés azon szülők száma, kik 400 — 500 forintot

*) Glaser: Studien zum Entwurf des österr. Strafrechts, Wien. 1871. 38 l.

áldozhatnak évenként azon célra, hogy 3 — 7 éves gyermekeik mellé kellő képzettséggel bíró nevelőt, vagy nevelőnőt állíthassanak, olyat, a ki Fröbel nevelési rendszerét nem csak ismeri, de azt a szükséges lelkesüléssel s belátással képes gyakorolni. Ehez járul, hogy a nevelés ezen fokának eredményes gyakorlásához szükséges foglalkoztató eszközök is teteemes kiadást igényelnek. De ha mindezen áldozatokat képesek is a szülők meghozni, nem képesek a a háznál semmi esetben olyan társas körbe helyezni gyermekeiket, minőt a Fröbel rendszer igényel, hogy többet ne említsék, például Fröbelnek kiváló nevevelési becsület bíró társasjátékait csak nagyobb számú gyermekek köréhez lehet alkalmazni. Mindezekhez még csak annyit említnék meg, hogy Németországban a Fröbel-féle gyermek kertek leginkább a művelt családok köréből nyertik növendékeiket.

Ha tán valaki egy ily intézet létesítésére szükséges többség előállíthatása miatt aggódnék, annak szíves figyelmébe ajánljuk, hogy ha a belvárosban lakó művelt szülők 3—7 éves gyermekeikért egy ily intézetben havonként két—két forint nevelés-díjt fizetnek, az ekként befolyó összegből az intézetet föl lehet tartani, — s melyik művelt szülő ne lenne hajlandó havonként két forintot fizetni gyermekéért, a midőn a csekély összegért gyermekét naponként 5—6 óráig át szakavatott nevelő személyzet gondozza s fejlesztí annak zsenge tehetségeit? Hiszen az egész napon át otthon tartozkodó gyermek által unalomból elfogyasztott csemege ára többre megy havonként két forintnál, ide nem számítva a szintén unalomból elrongált játékeszközök s szét-tépett könyvek árát.

Nem rég alakult Kolozsvárra egy egyesület, mely gyermek-felügyelőket képző intézet létesítését tűzte ki főadatául, de e mellett a gyermek-kertek létesítésére törekvés is fölvetta céljait közé. Ezen egyesület, mely előlemlített főadatát már megoldá, lenne tehát hivatva az általunk megpendített eszme valóstítása tárgyában is kezdeményezőleg szerepelni. Ismerve ezen egyesület tagjainak buzgalmit, hisszük, hogy a kezdeményezés mielőbb megtörténend, melyet, ha a kolozsvári művelt szülők kellőleg támogatnak, városunk nem sokára ismét egy jelentékeny, eredményében végtelenül áldásos intézet létesülének övrendhet.

Sz.

Nyílt szavak.

Marosszéken, a képviselővé választott alkirály-bíró eddigi állásáról lemondván, az így frösdésbe jött állomás a legközelebbi közgyűlés alkalmával fog választás útján betölteni.

Vannak a székekben jó barátaink, kik igénytelen nevetem ezen választási kérdéshez hozták kapcsolatba, miáltal alkalm adatot arra, — hogy egyebek között — a mint személyi kérdéseknél rendesen megtörténni szokott — szavaim, tetteim, szóval egész magamtartása bírálat alá véssenek, s minekutána az ilykép helyen-helyen nyilvánult bírálatok többnyire olyanok, melyek által legtisztább önértémet látom megtámadva, a rendes konferenciális tér hiányában kénytetve vagyok egyszerű védelmemet a nyilvánosság előtt ezen uton kifejténi.

Meggyőződéseim az: hogy egy törvényhatóságot ily mélyen érdeklő személyi kérdésben, mielőtt egyesek rokon és ellenszenve a békés egyetértést a vizsály és meghasonlás borozáira osztaná, szükséges, hogy a választásra jogosított közönségnek alkalom adassék arra, miszerint előlegesen is akaratát bizalmas körben kellőleg nyilváníthassa, ez által nemcsak a jelölteknek adván tisztességes alkalmat becsületbeli visszavonulásra, de egyszersmind meg is oltalmazván a közgyegetértést, a legelősebb torzalkodás és pártusa ezer kellemetlenségeitől; ezeknél fogva a közjó érdekében joggal várhatni el azaktól, kiket a közbizalom veszérei szerepre méltatott, hogy a közérzület önkéntes és szabad nyilvánulására tért és alkalmat mutassanak, s mig maga az illetékes választótestület fennáll, annak részeiben egyesek gazdálkodásának útját állják.

E célzónak kivitele igen egyszerű; a képviselőbizottság tagjai egy bizalmas értekezletre lépjenek össze, szavazzanak titkosan, s a kisebbség hódoljon meg a többség előtt.

Ily meggyőződés- és akarattal a közjóknak ellensége nem lehetek.

A közforgalomnak jelen választási kérdésnél három egyen neve van átadva.

Filep Albert, Sándor László és igénytelen nevem.

Filep Albert már 1861-ben és 1867-ben is alkirálybíró volt, s jelenleg szintén tekintélyes hivatali állást foglal el, kinek, ha ezuttal föllépési szándéka állhatott volna, ez esetben a másik kettőnek teljes megnyugvással vonulni vissza, valamelyik fél részéről lehet áldozat, de a közgyegetértés érdekében úgy érzem: kötelesség. — Kötelesség pedig nézetem szerint azért:

mert, jóllehet Sándor László 1868—71-ben alkirálybíró volt, s így föllépési szándéka jogosított, jóllehet ugyanaz az új szervezéssel tartott tisztújítás alkalmával a legidősebb alkirálybíró elől nyíltan viszálylott, a mi minden esetre lovagias eljárás, de áldozathozatalnak nem tekinthető, mert az akkori viszonyokat ismerve a választás esélyei csaknem biztosan kiszámíthatók voltak;

továbbá igazságos, rendszerető és igen hasznos munkát egyén, s így nemcsak minden tekintetben jogosított a föllépésre, de egyszersmind törekvése méltánylandó is;

mindazonáltal tekintve, hogy alantit a közszolgálatot itt csaknem a legelső fokon kezdte meg, kötelességeit becsületesen igyekezett teljesíteni, jelenlegi állásában pedig helyettesíti törvény szerint az alkirálybíró, s így, ha az alkirálybíró mozdul, ugyazólva következik,

ugy hiszem kifogástalan az is, ha a választók közül többen alantit a föllépésre szintén jogosítottak nyilvánították.

A dolgok jelen állásában pedig tagadhatlan, hogy a két utóbbi párt között határozott megazakadásra lévén meg az okok, leghelyesebb lett volna a kettő között egy harmadik személye által közvetíteni az őszinte közlekedést: a mi már ma ugy látszik kivihetetlen, de semmiesetre sem miattam...

Ezek voltak határozott nézeteim a fölvetett kérdésre nézve, így nyilatkoztam jó barátaim előtt, a midőn még a közvetítés lehetősége mutatkozott, s így méltatlanul vádol bárki is, a ki állítja, hogy a békés elintézésre nézve minden lehetőséget meg nem tettem. — Maros-Vásárhely, november 20.

Szentiványi Kálmán, s. k.
Maros-Szék főjegyzője.

A magyar birodalom jogászaikhoz.

A magyar jogászgylés hivatásának, miszerint határozatai a jogi közönség közvéleménye kifolyásának tekintendők s mint ilyenek a törvényhozásra is kellő befolyást gyakoroljanak, csak úgy felelhet meg kellő mérvben, ha a hazai jogászokközönség azt nem csak az által, hogy annak tagjává lesz, hanem tényleges részvételével is gyámolítja.

A horderő s a befolyás ugyanis, melyet a jogászgylés paragon heverő jogintézményeink reformja terén gyakorolni hivata van: a tanácskozásban tetteleg résztvevő tagok számától feltételeztetik; mert a tagok tekintélyes gyűlekezete által kimondott határozat biztosíthatja csak, hogy a jogászgylés ne egyesek pusztá eszmecserejének, hanem a magyar jogászok közvéleményének illetékes tolmácsaként tekintetvén, mint ilyen kiváló tekintélyt nyerjen, mely tekintély fogja viszont csak biztosítani, hogy a törvényhozás a magyar jogászgylést fontos tényezőként elismervén, ennek határozatait kellő tekintetbe vegye.

A magyar jog elodázhatlan reformja tehát minden jogásznak a közreműködést erkölcsi kötelességévé teszi, s e kötelesség megtagadása a szakértők befolyását szorítaná le azon térről, melyen épen a szakértelem s csakis egyedül ez biztosíthatja a nemzet életképességét, s biztosíthatja, hogy hazánk, mint jogállam Európa országai között méltó helyet foglaland el.

E kötelesség teljesítését nemcsak a tudomány érdeke, hanem első sorban a hazafiság követeli különösen azoktól, kik mint jogi tanárok, bírák és ügyvédek a jog elméleti művelését, vagy annak gyakorlati alkalmazását tűzték ki céljuknak, és ezen célok minél sikeresebb valóítására egyleteket is alakítottak, melyekben elméleti és gyakorlati ismereteiket vállvetve értékesítik.

E nemes kötelesség teljesítésére hívjuk fel ismét a magyar birodalom összes jogászeit, bizton remélvén, hogy a magyar jogászgylés magzatos céljait a lelkesedés egész hevével felkarolandják, és az 1873. évi június 2-án összeülő negyedik magyar jogászgylésben ismét tömegesen sietendnek jogi reformunk nagy művének előkészítésénél tettleg közreműködni.

Kelt Pesten, 1872. évi november hóban.

Szabó Miklós s. k.

a magyar jogászgylés állandó bizottságának elnöke.

Dr. Siegmund Vilmos s. k.

a magyar jogászgylés állandó bizottságának titkára.

A „KELET” magán-távirata.

Feladott Pesten nov. 28. 10 ó. 10 p. d. e.

Érkezett nov. 28. 11 ó. 38 p. d. e.

Királyunk éjjel Lónyai kíséretében váratlanul Bécsből Gödöllőre érkezett. József főherceg hosszasan meglátogatta Deák Ferenczet, Andrássy szintén Pestre váratik. Mind ezt miniserválsági hírekkel hozzák kapcsolatba.

A képviselőház rendesen folytatja a főváros rendezési törvényjavaslat tárgyalását, most a virilisek kérdésével foglalkozik.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 28.

— Király ő Felsége, a minisereknök előterjesztése folytán, jelen évre is engedélyezte a kolozvári nemzeti színháznak már két évre megadni szor-

kott tizenötezer forintnyi segélyösszeget a művészi célokra szánt udvartartási javadalmából. A legmagasb elhatározást Budán kelt f. évi szeptember 21-én, s a szóban levő összeget a pénzügyminisere már folyóvá is tette.

— A közmunka-és közlekedési m. kir. minisere Mika Károly esikszéki mérnököt a m. kir. állam építészeti hivatalok létszámába II. osztályu kir. segédmérnöknek nevezte ki.

— A közoktatási m. kir. minisere Draskoczy Gyula kir. kamarásnak a sopronymegyei legszegényebb falusi népiskolák számára minden felekezeti különbség nélkül taneszközök és kiosztandó tankönyvek beszerzésére nyújtott 1000 frtnyi adományáért a hazai tanügyi nevében elismerését és köszönetét nyilvánította.

— A képviselői közgyűlés. A városi képviselő testület tegnap a tanácsház nagy termében közgyűlést tartott. A tagok ez uttal a szokottnál nagyobb számmal jelentek meg a gyűlésen, mi leginkább a tárgysorozat érkeksességének volt tulajdonítható. A mult ülés jegyzőkönyvének fololvasása után, Jakab Elek, a jegyzőkönyv Földesi városi borbíró nyugdíjazását tárgyzó pontja ellen tesz szóbeli indítványt s a már képviselőileg elintéztét ügyet újból feleleveníteni kívánja. Indítványa élénk eszmecserét idézett elő, s bár alanyi jogosultságát hatályos érvelése folytán senki sem vonta kétségbe, a házszabályok értelmében indítványának irásban leendő benyújtására utasították. Ezután a m. kir. belügyminisere leirata olvastatott fel, melyben ez a városi közönségnek a kolozvári tudomány egyetem örvendetes megnyitása emlékére tett alapítványának hazafias tényét helybenhagyja s a képviselőtestületet az alapító levél mielőbbi feltérjesztésére szólítja fel. A színházi választmány hazafias hangu átirata, melyben ez arra kéri a közgyűlést, hogy a nemzeti színháznak szabadságában álljon az idei farsang folytán is két álarozos vigalmat rendezni, szintén kedvező megoldást nyert, mivel e kedvezmény a városi vigarda bérlelével kötött három évi haszonbér tartamára is kiterjesztetett. Szabó Ádám javaslata a városi borárlás haszonbéri kezelését illetőleg, mely szerint az eddigi csekély jövedelemmel járó borkezelés megszüntetetté, hosszabb vitát szült. A helybeli viszonyok élénk megfigyelésével szerkesztett javaslat szerint a haszonbéri kezelés éventi mintegy 5000 frtot jövedelmezne a városi közönség pénztárába. Oly szám, mely előtt városi atyáknak a közérdek szempontjából minden egyéb egyéni érdekek előtt szemet kell hűnyniok. A közgyűlés e fontos ügyben előlegesen másként nem is határozhatott, mint hogy a javaslat kinyomatását és a képviselők közt leendő kiosztását elrendelte így azt érdeme szerint beható tanulmányozás tárgyává teendő. A közgyűlés tárgysorozatának utolsó s épen nem legkedvezőbb pontja a kolozvári pénzügyigazgatóság átirata volt, melyben kérérlhetlen hangon kimondotta, hogy a városi képviselőtestület azon kérérlmek, melyben ez az előző évek jövedelmi adóhátalálékainak 36 részletben leendő befizetését kéri, hely nem adatik s a 17 ezer forint adó hátralékot még a jövő év elejére, különben végrehajtás terhe alatt sürgeti.

— Simon Elek a „kolozvári Kőr” elnöke, a „Kőr” könyvtára gyarapítására — mint halljuk — mintegy 200 drb érdekes könyvet ajándékozott.

— Szerdahelyi Kálmán siremlékére Fehérvári Antal szinagzató Aradról kilenczven forintot küldött a „Fővárosi Lapok” szerkesztőséghez, mint részben Shakespeare „Hamret” jének jövedelmét, részben társulata tagjai adakozásának eredményét. E kegyeletes tény minden esetre a Kolozsvár egykori szinagzatójának fenköll nemes gondolkodásmódjáról tanuskodik.

— Tegnap láttuk a színházban az első szini versenyt. A „Velencei kalmár”-ban Egressy Ákos játszta Shylockot, ki a multkor Mátrai személyesített. A verseny ugy látszik nem tévesztí célját: Egressy hasonlíthatatlanul jobban játszott mint rendszeren; játékan meglátszott a mély tanulmány és több jelenetet jobban fogott fel mint Mátrai. Mikor leányát kereste, az örültéggel határos kitérést behoránásával s mozdulataival jobban érzékítette, mint Shylock szombati személyesítője, a midőn pedig Antonio hajóinak vesztét hallotta meg, a keblét elfogó öröm kitérése szerfelett jól sikerült; a bíróság előtti jelenet azonban gyenge volt, az okos bíró szavaira majdnem énekelve mondott megjegyzések pedig határozottan rosszak. Egressynek különben hanghordozásában volt most is a legnagyobb hiba; az egyes szavak végén mindig valami sajátságos éneklő emelkedést lehetett észlelni. M á t r a i n a k előnye E g r e s s y felett a tisztá, határozott szókijetés, sokat mondó arczjátéka, és a tulzásban is természetes mozdulatai. Még csak azt jegyezzük meg, hogy pár értelem zavaró kihagyás történt; Egressy például elkezdte mondani a tarka juhok meséjét s azt bevégzetlenül hagyta, talán mert Krasznay félbeszakította. Hasonló történt az öreg Gobby ajándékával. Különböző üdvözlők a verseny eszméjét; a jutalomjátékok helyét kétségtelenül előnyösen fogják pótolni e művészi párharczok.

— Az István-téri színház igazgatója folyton gyarapítani akarván személyzetét, közelebb Kassa y Vidort is szerződtette, ki a „Zsidó honvéd”-ben fog először föllépni nevezett színházban.

— Liszt Ferencz szombaton este barátságos lakomával viszonzta azon bucsuestélyt, melyet a tavasz végén tisztelői rendeztek számára, eltávozásá előtt. Kőrülből 50—60 műszerető, volt meghíva a Frohner szálloda termébe, hol Liszt mint házigazda fogadta vendégeit, kik közt volt Haynald érsek is, ki — mellesleg mondva nemcsak a jezsuitáknak, hanem a zenészeknek is nagy barátja Ott volt Bülow, Cossmann, Singer, kik e pillanatban a zeneidény hősei; ott több főúr, zenészerző író, énekes stb, és meg volt híva Sárközy népzenekeara is, mely a vasora felett magyar darabokat játszott, s az értelemes idegen zenészek figyelmét nem csak a sajátaságos hangszer: a cimbalom, hanem a népdalainkban nyilvánuló eredetiség ragadta meg főképen. Az estély lehető barátságos és kedélyes volt, élénk társasággal és pohárköszöntésekkel, melyeket b. Augusz nyitott meg, magyarul köszöntve föl az idegen vendégeket: Bülowot és társait. A társaság érzelmeit Haynald németül tolmácsolta e vendégek és Liszt iránt. A többi toaszt azután megint magyarul folyt tovább.

— A szász királyi párral egyidőben öt házaspár ülte meg Drezdában aranylakodalmát.

— Bethleni gr. Bethlen Lajos élete 65-ik évében f. hó 25-én meghalt.

— Különös végrendelet. Tóthné Kis Zsuzsanna debreczeni lakos régebben végrendeletileg öt forintot hagyván Király ő Felségének, erről a nyugtát ő Felsége magán pénztárnoka közelebb küldé le a törvényszeknek.

— A szebeni kir. törvényszék elnöke Haas Albert nov. 26-án meghalt.

— A szebeni tanács hoz Wolff Gusztáv ígató és Mutiu Hilárius resinári jegyző titkárokká nevezettek ki.

— A jövő évben Bécsben működendő magyar ballettársulat, melynek szervezésén Tóth Soma már nagyban buzgólkodik. nyolcz férfiből és 4 nőből összesen tizenkét személyből fog állani. E társulat a téli idény alatt Magyarország nagyobb városait fogja meglátogatni, s a jövő tavasszal már jól összegyákorolva foglalja el bécsi állomását.

— A „Zenészeti Hetilap” második száma is ép oly változatos és tartalmas jelent meg, mint az első szám. Egyik czikke Lisztnek „Krisztus” című oratoriumát kezdi részletesen ismertetni. Figyelmetztjük a zene barátait ujjolag e szaklapra, melyre már most is elő lehet fizetni (dohány utca 1. sz.) negyedévre 2 frttal.

— Pompeioramát akarnak állítani Pesten Ovári Lajos, ki jelenleg az akadémia megbízásából a nápolyi levéltárakban magyar történelmi okmányokat kutat, egy olasz társulat nevében Pestvárosától 100 négyszögölnyi tért kért 40 évi ingyen használatra, hol a pompeii ásatások képeiből állandó kiállítást rendeznének. A városi bizottság elfogadja a Pompeiorama felállítását, de a 40 évet sokalja. Mi meg azt kérjük, van-e abban a bizottságban nem több, de csak egyetlen ember, a ki az ily állandó panorámák — diórámák stb. kiállítási költségeit s bevételit ismeri? Aligha van. Kár az ilyen dologban általános fukarsági szempontok szerint határozni.

— Naiv sikkasztó. A szalontai posta hivatalnoka — mint irtuk — Nagy Károly nem rég 5000 frttal megszökött s most minden felé keresik. A napokban egy levelet küldött a budai városkapitánysághoz, melyben elég arczátlan azt kéri, hogy miután a császárfürdőben e kapitányság által lefoglalt holmija corpus delictit nem képezhet, s miután a sikkasztó nem is ő, e ruhákat stb. a kapitányság küldje haza szüleinek. Hanem azért nem irta meg, hogy most hol tartózkodik.

— A lipótvárosi basilika építése tárgyában az illető városi bizottság tegnapelőtt ülést tartott. Határozatba ment küldöttségileg megkérni a vallásügyi minisere, hogy az építési terveket küldesse vissza a városhoz és a vallásalaphól az építésre szükséges és már évek óta megszávozott összegeket folyóvá tétesse, hogy azon 30,000 frthoz csatoltassanak, melyeket a basilika körüli boltok évenként fizetnek. Elhatározta továbbá a bizottmány, hogy a falazat megvédése céljából ideiglenesen tetőzetet készítsen e ennek költségvetését megrendelő. Hampl Antal templomgondnoknak, ki templomkörüli boltok építéséhez szükséges tőkéket beszerezte, köszönetet szavaztak. E boltok bérösszegéből 6000 frt adatott át az építő pénztárnak. Miután a ráros a boltbérből befolyó 30,000 frthoz évenként 10,000 frt segéllyel járul, az építésre 40,000 forinttal rendelkezésére.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar vasutak kamatbiztosítására nézve nem sokára megtudhatja majd az ország, mily terhet vett magára, midőn az engedélyezett vasutakat kamatbiztosítással látta el. Az 1873. évre csaknem valamennyi vasutattársulat, csupán a régi-ebbeket, mint a Tiszavidéki, államvasut stb. kivéve, előlegezést kér a kamatbiztosítás alaptól. Két társulat, az első magyar-galiciai és a Duna-Drávai vasut az egész biztosított összegeket kéri, sőt egyenesen kijelenti, hogy bevételéből az üzletet nem tarthatja fön. Az állam azon kötelezettségére nézve, hogy a biztosított összegeken tul is fizessen, tudvalevőleg nem egyeznek a vélemények s ezt alkalmasint pör útján fogják majd eldönteni. Két más társulat, még csak 1873-ban elkészülő vasut, az

eperjes-karnowi és a szentpéterfiumei vonal, szintén az egész biztosított összeget kéri. A többi vonalak közül, tekintve az előlegül kívánt összeg nagyságát, az arad-temesvári és a magyar nyugati vasut állnak első helyen. Mind a kettő 99½ százalékosat kér. Ezek után következnek a kassa-oderbegi 95%-tel, az északkeleti 93%-tel.

A jobb helyzetben levő vasutak sorát a magyar keleti nyitja meg 84%-tel, utána következnek a pécs-barcsi 70%-tel az első erdélyi 68%-tel, az államra nézve legelőnyösebb vonal mostan végre az alföldi, a mely csupán 64%-et kér a számára biztosított összegekből.

A magyar államvasutak, melyeken mindezen nevezett vasutak között a legalacsonyabb tarifa van, az államnak most már többet hajtának a beruházott tőke 5-ös kamatánál. A társulatok által kamatbiztosítás fejében pénzügyminisere azon reménnyel kecsegteti magát, hogy az eredmény majd kedvezőbb lesz az előirányzatnál s csak 12 milliót vesz föl a költségvetésbe. A pénzügyi bizottság meghagyta ez összeget. Az összes 13½ millió forintnyi kamat 270 millió forint tőkének felel meg. — Ezen összeg hosszú ideig hozzá lesz számítandó Magyarorazág államadosságához.

— Az országos magyar statisztikai hivatal a nemzetközi szőlőszeti és borászati iskola érdekében fölhívást intézett az ország valamennyi törvényhatóságaihoz, melyben a többek közt következőket mondja.

Az 1869-ben Németalföld fővárosában, Hágában tartott nemzetközi statisztikai congressuson egy általános összehasonlító európai statisztikának készítése határozatván el, a munka szokok szerint osztatott el az egyes európai államok statisztikai hivatala közt, hazáknak pedig, mely ott szintén képviselve volt, az európai szőlőszeti és borászati statisztika elkészítése jutott osztályrészül.

Ezen megisztelő föladat megoldására hosszabban folytat az előmunkálatok valamennyi európai államban, és így nálunk is; de csak a folyó évben Szent-Pétervárott megtartott nemzetközi statisztikai congressusnak sikerült valamennyi fölmerült kételyt eloszlatni és ujjabi végzést hozni a munkálatok általános megindítására nézve, mi Magyarorazágot illetőleg az itt készített program elfogadása által történt.

A nagyméltóságú magyar királyi minisereium helybenhagyván e munka készítését, immár becsületbeli kötelességükké vált, oly munkát hozni létre, melylyel egy sorban versenyezvén Európa legmiveltebb államaival, e sort tisztességgel meg is állhassuk.

Az úgy sikeres foganatosítására a szükséges tanulmányok, és a külső országok adatainak megszerzése iránt a kellő lépések megtétettek; hátra van még s egyuttal legfontosabb most, hogy ugyanezek adatai a lehető legnagyobb pontossággal szerzesenek meg saját országunkból is, mely Európának egyik legnagyobb bormerlelő vidékét képezi.

Ez adatok megszerzése végett kénytelen vagyok a tisztelt törvényhatóságokhoz fordulni, erőlyes közreműködését kérvén ki arra, hogy a gyűjtéseket pontosan eszközöltesse és éber figyelemmel őrködje a fölött, hogy az adatok az igazságnak megfelelőleg és mindenhonnan beszoqláltassanak.

Végül a fölvételre nézve Keleti K. ur (mint a hivatal főnöke) kijelenti, hogy nem kíván nagy számításokkal járó összeállításokat, a melyeket odabén a hivatal fog eszközölni, de kívánja kell, hogy a küldött minták szétosztását s begyűjtését pontosan eszközölje.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Nov. 26-án 5%. Metalliques 100 frt. 66.—. Kamat 66.—. Nemzeti kölcsön 100 frt. 70.30. 1860. Kölcsön 102.80. Bankrészevény 982. Hitelintézet részvények 341.25. London 10 ft. st. 109.25 Ezüst 108.75. Cs. kir. arany 5.20 Napoleonor 872.—. Urbéri kötvények: Magyarorazág: 7975 Temesvári 79.—. Erdélyi 77.—. Horváthországi 77.—.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyiltér.)*

Felgyelmezettjük a közönséget, Stein János muzeumegyleti könyvtáros és egy-nyomdász 1873-ik évi képes naptárára, a mely a f. évi december elején fog megjelenni és dús tartalma mellett a minisereiumok, az erdélyi összes törvényszéki, közigazgatási, pénzügyigazgatósági, adó-, posta-, és távirahivatali; továbbá az állami és más nyilvános intézeteknek, a legujabb és teljesen hiteles adatok után összeállított tisztai czim- és névtárárt fogja tartalmazni; és így hivatalnokok, gazdák, magánosok és üzletembereknek szükséges, csaknem nélkülözhetlen kézikönyvül szolgálni lesz hivatva. Bolti ára 50 kr.

*) E revnt alatt közzétették csupán a sajtóhatóság engedélyével közltek.

